

Syre

”Mer nationalistisk och urholkad blir aldrig den solidaritet som de två regeringspartierna säger sig stå för.”

Lennart Fernström

Glöd – Ledare

Motstånd samlar urfolk och miljöaktivister i North Dakota • Zoom 13–19

Oljeledning väcker vrede

GLÖD Per Gahrton på Under ytan: Georgiens val • Isobel Hadley-Kamptz om kvinnoförakt

RADAR Turkiet bygger mur • Centern vill utvärdera drogförbud • Alltmer kritiskt för korallreven

ENERGI I blickfånget: Lill-Marit Bugge • Jenny Luks lagar vegansk vildgryta • Syre tipsar om fallfrukt

Det regionala parlamentet i Vallonien har åtminstone tillfälligt stoppat Ceta. Nu återstår att se om de kan stå emot EU och Kanadas artilleri.

Minst 3 649 flyktingar har tack vare Löfven och hans kollegor i EUs politik drunknat i Medelhavet i år. Det är 532 fler än vid samma tidpunkt förra året.

Ett år med SD-politik

På söndag är det ett år sedan den politiska uppgörelsen mellan MP, S, M, KD, C och L som ändrade den svenska flyktingpolitiken 180 grader. Fram till dess fanns det ett överväldigande stöd i opinionen för den, i ett europeiskt perspektiv, relativt öppna och generösa flyktingpolitiken som då gällde. En månad tidigare hade statsministern stått på ett överfullt Medborgarplatsen i Stockholm och klargjort att hans Europa inte bygger några murar. Samtidigt visste frivilliginsatserna för att hjälpa dem som kom hit inga gränser, en mobilisering för praktisk solidaritet uppstod som är svårt att hitta motsvarighet till i Sverige under de senaste 50 åren.

Men så kom den obehagliga svängningen mot brun politik och den politiska skalan försköts rejält. Plötsligt drev alla från Moderaterna till Miljöpartiet SD-politik. Tio veckor senare stängde regeringen Öresundsbron för alla som inte har en, enligt svenska regler, giltig id-handling. Permanenta uppehållstillstånd blev tillfälliga och återföreningar av familjer stoppades. Med det svängde också opinionen och i dag, ett drygt år senare, har vi nazister som öppet marscherar på gatorna, medborgargården som ger sig på barn, bruna mobbar som hetsar mot flyktingarna (senast i Visby), flyktingförläggningar som brinner och den mest flyktingfientliga opinionen vi haft under de senaste 25 åren. Det är en förskräcklig utveckling, så hemsk att den är svår att ta till sig.

Regeringen har aldrig velat erkänna att de infört den invandringsbroms som SD i en hårt kritiserad reklamfilm före valet ställde mot "pensionsbroms". Istället talar de om en andningspaus. Det kan ju låta fint, men de berättar aldrig om hur flyktingarna ska kunna hålla andan under en så lång paus som det nu blivit.

Bromsen, a k a andningspausen, ska vara tillfällig har de lovat. Inte minst miljöpartisterna i regeringen har upprepat det. Vi ska bara

Foto: Johan Nilsson/TT

Ungern, Österrike, Grekland, Makedonien och Spanien har redan byggt Trumpliknande stängsel och murar mot syd och öst. Själva har vi satt upp stängsel vid bland annat Kastrup.

bygga upp mottagarkapaciteten, sedan ska vi återgå till den vanliga ordningen, har det heterat. Men i verkligheten läggs flyktingboende på flyktingboende ner eftersom så få kommer nu. Samtidigt som regeringen driver på för en hårdare harmonisering av flyktingpolitiken i EU, en harmonisering som mer eller mindre skulle göra Sveriges flyktingfientliga politik permanent.

Sverige för, tillsammans med Danmark, Norge, Tyskland och Österrike, diskussioner med EU-kommissionen om ifall gränskontrollerna ska vara kvar efter den 11 november. Flera ministrar, inklusive statsministern, har under senare tid sagt att regeringen håller på att väga för- och nackdelar med att ta bort kontrollerna. Ett tag såg det ut som ett litet ljus i det oändliga mörker som svensk flyktingpolitik blivit.

Men så i måndags hänger Löfven upp det på hur det går i Mosul.

- Det kan faktiskt bli en ny gigantisk flyktingström från Irak. Vi måste vara beredda på det. Och från regeringens sida har vi bestämt oss för att vi inte ska tillbaka till en sådan situation som vi hade i fjol höstas, säger han till Sydsvenskan.

Med andra ord, om behovet fortsätter att vara stort ska vi inte släppa in dem som behöver skydd. Men om behovet minskar, då kan vi vara solidariska och öppna dörren. Mer cyniskt blir det inte.

Ungern, Österrike, Grekland, Makedonien och Spanien har redan byggt Trumpliknande stängsel och murar mot syd och öst. Estland, Lettland, Ungern, Österrike, Bulgarien, Frankrike, Slovenien, Ukraina håller på. När antalet flyktingar som kommer har minskat tillräckligt mycket, då är Sverige möjligen beredda att ta bort våra egna gränskontroller och stängslet på Öresundsbron. Men först då.

Löfven ser dock ett problem med att ha kvar stängslet och id-krav vid Öresundsbron.

- Gränskontrollerna ställer ju till besvär för dem som pendlar. Det är besvärligt, säger han till Sydsvenskan.

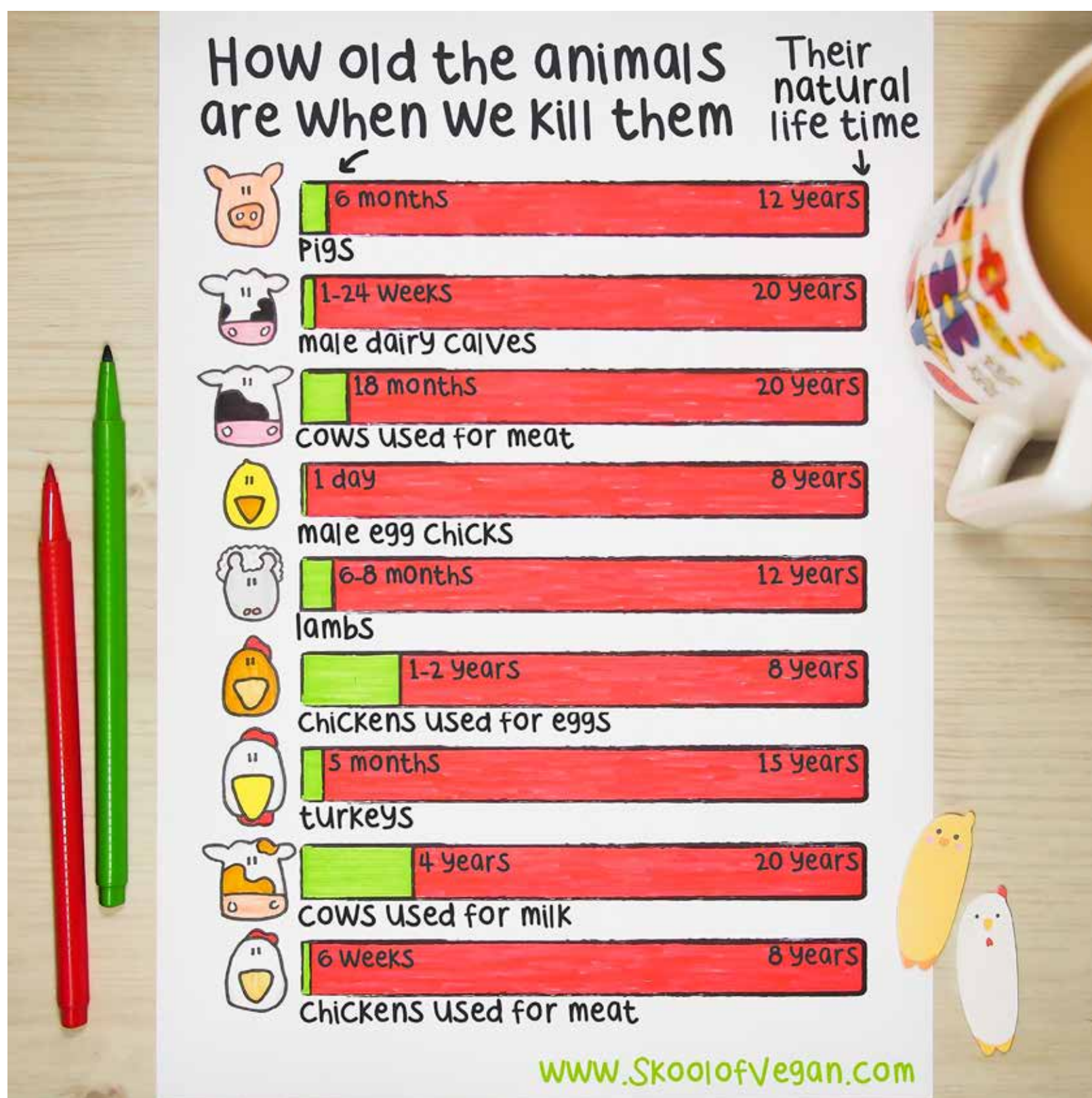
Mer nationalistisk och urholkad blir aldrig den solidaritet som de två regeringspartierna säger sig stå för.

Lennart Fernström
lennart.fernstrom@tidningensy.se

Omslagsfoto: Adam Alexander Johansson

Livslängden i djurindustrin

Slutligt stopp för Bildts rysshatare i Georgien

I Sverige har vi inte hört mycket om det georgiska valet den 8 oktober. Mest har det handlat om våld och påstått valfusk, men observatörer har kallat valet "korrekt och välskött". Nästan hälften av rösterna gick till Georgiska drömmen, som ogillas av rysshatare i väst, skriver Per Gahrton på veckans Under ytan.

Per Gahrton är doktor i sociologi, före detta riksdagsledamot för Folkpartiet och Miljöpartiet de Gröna och ledamot av Europaparlamentet för Miljöpartiet. Han var initiativtagare till Miljöpartiet samt språkrör.

Foto: Schyffel/Wikimedia Commons

Parlamentsvalet i Georgien den 8 oktober har knappast väckt märkbar uppmärksamhet i Sverige. Och det beror nog inte enbart på att det skedde i skuggan av USA-valkampen och inhemska partistrider, utan minst lika mycket på att det gick i en riktning som får makteliten i väst att gnissla tänder. Svenska läsare har fått nöja sig med sparsamma rubriker om en valrörelse präglad av våld och fuskanklagelser från oppositionen. Plus en och annan spådom om att västs - och inte minst Carl Bildts - favoritgeorgier, Misja Saakasjvili, skulle göra come-back efter ett beklagligt mellanspel av mångmiljardären Ivanisjvilis skapelse Georgiska drömmen.

Ivanisjvilis parti håller visserligen officiellt fast vid de georgiska EU- och Nato-ambitionerna, men har framför allt lyckats normalisera relationen med Ryssland. Eftersom Ivanisjvili har en bakgrund som oligark i Ryssland spådde västobservatörer att georgierna nu skulle ta sitt förnuft till fånga, återge makten till Saakasjvilis Nationella rörelsen och ge Ivanisjviliregimen bakläxa för dess påstådda missbruk av rättsväsendet för så kallad hämndjustis mot sina företrädare, varav många fått fängelsestraff för maktmissbruk och korruption. Också Saakasjvili har ett häkttningsbeslut över sig, vilket han lyckats undgå genom att utvandra till Ukraina och bli utnämnd till guvernör i Odessaregionen.

Knutna till Ryssland

Före valet lovade "Misja" att återkomma efter sitt partis "självklara" seger och delta i regeringsbildningen. Han hänvisade bland annat till att hans fru Sandra Roelofs var hans partis kandidat i Georgiens näst största stad Kutaisi. Det fick en del kommentatorer att spå att den före detta presidenten, som enligt georgisk

lag förlorat sitt georgiska medborgarskap eftersom han blivit ukrainare, skulle kunna regera på distans från Odessa via Sandra. Andra påpekade att det kanske var en sexistisk förolämpning mot nederländskfödda Sandra som lärt sig georgiska flytande och ofta, bland annat i tv-debatter med andra partiledarfruar (ett typiskt georgiskt påfund), framstått som betydligt mer realistisk och förnuftig än sin hetsporre till man.

Nu visar valresultatet att västkommentatorerna inte förstått mycket av vad som händer i Georgien, än mindre i georgiernas huvuden. Bildt tycks så chockad att han flera dagar efter valet ännu inte kommenterat det med ett ord på sin berömda blogg. Ett påtagligt resultat av Georgiska drömmens strävan att normalisera relationen med Storebror i norr är att georgiska varor, inte minst livsmedel, vin och mineralvatten, efter en rysk bojkott på grund av Saakasjvilis antiryska hetspropaganda, sedan ett par år åter exporteras till Ryssland och att ryska turister väller in i sitt södra grannland.

De flesta georgier är kritiska till Ryssland, inte minst för att de håller Ryssland ansvarigt för Abkhaziens och Sydossetiens utbrytningar. Samtidigt är de fortfarande nära knutna till Ryssland genom hundratusentals släktingar i Ryssland, genom ryska språket som fortfarande de flesta kan bättre än engelska och genom en lång gemensam historia. Det är ungefär samma sorts känslor som gör att så många före detta brittiska kolonier trots sin erfarenhet av brittiskt kolonialförtryck i dag vill vara med i Brittiska samväldet.

Saakasjvili är önskad

Att de flesta georgier, trots sina drömmar om att leva i ett västland, verkligen vill ha en normaliserad relation med Ryssland, bevisas av valresultatet. Georgiska drömmen fick 49

Foto: Sergei Grits/AP/TT

Valvaka för Georgiska drömmen i Tbilisi den 8 oktober. Oppositionen anklagar partiet för valfusk, men observatörerna håller inte med.

procent av rösterna, mot Saakasjvilipartiets 27 procent. Dessutom tycks ett parti som har betecknats som proryskt precis klara femprocentsspärren. Eftersom det proportionella valet bara gäller 77 av parlamentets 150 platser och omkring 50 av de 73 majoritetsvalsplatserna tillsätts efter en andra valomgång är det inte säkert att Georgiska drömmens majoritet blir så stor att partiet ensamt kan ändra grundlagen.

”Georgierna genomskådade Saakasjvili redan 2012 då de gav Georgiska drömmen parlamentsmajoritet och hans landsflykt till Ukraina har inte fått dem att byta åsikt. Frågan är om ukrainarna är lika klarsynta.”

Just detta gör nu att en stor del av Nationella rörelsens toppar har revolterat mot sin Odessabaserade ledares uppmaning att bojkotta resten av valet och dessutom utebli från sina platser i parlamentet, för att på så sätt

sabotera Georgiska drömmens maktinnehav. Bland annat förstannamnet på Nationella rörelsens lista, Davit Bakradze, har förklarat att partiet har ett ansvar för landets framtid och inte kan låta Georgiska drömmen etablera ett enpartistyre, därför är val- och parlamentsbojkott fel metod. Tydligare kunde det knappast visas att Misja Saakasjvili har gjort sitt i Georgien och inte önskas tillbaka av praktiskt taget någon, alltså inte ens av sitt eget parti.

Normala relationer

Men vann då inte Georgiska drömmen genom fusk och falskspel? Sådant har inte varit ovanligt i Georgiens korta demokratiska historia. Storskaligt fusk var ju det som för 13 år sedan utlöste den Rosenrevolution som förde Saakasjvili till makten. Men uppenbarligen har demokratin i Georgien förbättrats, i varje fall enligt OSSE som entydigt har uttalat att valet var ”korrekt och välskött och respekterade grundläggande friheter”, en ståndpunkt som USAs ambassad i Tbilisi instämt i igenom att förklara att ”valet överlag respekterade grundläggande friheter”.

Georgierna genomskådade Saakasjvili redan 2012 då de gav Georgiska drömmen parla-

mentsmajoritet och hans landsflykt till Ukraina har inte fått dem att byta åsikt. Frågan är om ukrainarna är lika klarsynta. Precis som i Georgien har Saakasjvili inlett med storskaliga utrensningar av påstått korrupta politruker, men också börjat dra på sig kritik för att använda tvivelaktiga metoder. Ändå har han framställts som en möjlig framtida president i Ukraina. Skulle alltså det ensidiga rysshatet fungera bättre i Ukraina än i Georgien? Om man tror det bör man betänka att Ukrainas just nu största hjältinna, helikopterpiloten Nadija Savtjenko, efter frigivning från fångenskap i Ryssland, samtidigt som hon häcklar Putin, nu lovar att förhandla med det påstått proryska utbrytarna i Östukraina.

Även de mest Putinkritiska i Rysslands grannskap inser att de har ett egenintresse av normala vardagsrelationer med den Ryska björnen. Ensidigt och fanatiskt rysshät slår tillbaka på Rysslands grannar. Det gäller Georgien, Ukraina - och Sverige. I Georgien har väljarmajoriteten insett detta, i Ukraina är många på väg till insikt. Frågan är när vissa svenska yrkesrysshatare ska vakna upp och inse detsamma.

Per Gahrton

Foto: Matthias Schrader / AP/TT

Det bayerska bryggeriet Neumarkter Lammsbräu brygger ekologiskt öl, minimerar miljöbelastande transporter och strävar inte efter tillväxt.

En annan ekonomi är möjlig - och nödvändig

DEBATT För första gången i historien står mänskligheten och hela biosfären inför ett gemensamt hot. Inte ens de mest privilegierade kommer i längden undan de förödande konsekvenserna av klimatförändringar och utarmning av biologisk mångfald. Ska vi ha en chans att tackla dessa unika hot krävs en helt ny social och ekonomisk ordning. Det sista vi behöver är beslut som driver världen ännu längre åt fel håll och cementerar ett ohållbart system, som det nu aktuella "frihandelsavtalet" Ceta.

Fler än hälften av världens 100 största ekonomier är inte stater utan företag. Små och lokala företag omhuldas visserligen i ord av flertalet politiker men inte i handling. De slås i växande grad ut av allt större megakoncerner.

Istället för att driva på ytterligare maktkoncentration behöver regeringar och parlament börja främja en solidarisk ekonomi, som i flera europeiska länder är på väg att bli ett etablerat begrepp. I en solidarisk ekonomi drivs företag med ett vidare syfte än vinstmaximering. Det finns redan många lönsamma företag där ekologiska och sociala drivkrafter utgör en självklar grund.

Nätverket Economy for the Common Good finns sedan 2011 i Österrike och har spritts till flera länder, däribland Sverige. Företagen som deltar redogör för sådant som medarbetarinflytande, miljöpåverkan, jämställdhet och hänsyn till kommande generationer och lokalbefolkning i sina ba-

lansräkningar. Tillsammans utvärderar de systematiskt sina verksamheter och hjälps åt att förbättra sina resultat. Även ekonomiskt stöd företag emellan uppmuntras. Inte bara ägarna utan alla som berörs av företagets verksamhet, som medarbetare, kunder och orsbfolkning, ska ha ett reellt inflytande. Kommuner och regioner har anslutit sig eller överväger att göra det.

I USA finns sedan 2010 en särskild bolagsform i samma anda, Benefit Corporation, som förutom ekonomisk vinst syftar till att generera sociala och ekologiska mervärden.

Det tyska oberoende forskningsinstitutet IÖW som studerar ekologisk ekonomi undersöker vad som driver små och medelstora företag. En pilotstudie visar att många inte ser ständig tillväxt som ett prioriterat eller ens önskvärt mål. Ett sådant tillväxtneutralt företag är bryggeriet Neumarkter Lammsbräu som verkar i Bayern sedan 1628. Detta familjeföretag har arbetat i flera decennier för att etablera ekologisk ölproduktion. Förutom att ge jobb åt 110 anställda har företaget knutit över 130 lantbruksföretag till sig, som levererar råvaror. Miljöbelastande transporter minimeras och ekologisk produktion ger fler jobb än konventionell. Alla gynnas.

Bönderna har valt att leverera till Lammsbräu även under perioder då de kunnat få mer betalt om de sålt till andra, och bryggeriet i sin tur garanterar dem långsiktigt samarbete.

Här ser vi nyttan av en ekonomi byggd på tillit och samarbete istället för skoningslös global konkurrens. Samarbetskraft trumfar konkurrenskraft.

Ännu ett exempel på aktiv regionalisering som motkraft till överdriven globalisering är de regionala valutor som kompletterar euron i ett 40-tal tyska regioner. Dessa bidrar till att stärka den lokala ekonomin.

En solidarisk ekonomi kräver även insatser på nationell och global nivå. Kamp mot skatteflykt och skatt på flygresor är exempel på konkret politik som måste till för att Paris-avtalet och FNs Agenda 2030 ska bli mer än vackra ord.

Istället för att okritiskt bejaka Ceta och TTIP måste en rödgrön regering värd namnet medvetet befrämja en solidarisk ekonomi. Regeringen bör också lyssna på påven Franciskus som i dagarna besöker Sverige. Han konstaterar att "så länge vi inte går till roten med de fattigas problem genom att avvisa marknadens absoluta överhöghet" och att vi "genom att attackera de strukturella orsakerna till ojämlikhet" inte kommer att finna någon lösning på världens problem. Påven har också varit tydlig med att dagens ekonomiska system är oförenligt med värdandet av skapelsen. Vi instämmer helhjärtat.

Annika Lillemets, riksdagsledamot (MP)
Valter Mutt, riksdagsledamot (MP)

Vi behöver Vättern

DEBATT Häromkvällen var jag med min man i Hjo på ett möte angående Vättern. Informationen var förskräckande. Min man, före detta yrkesfiskare, berättade att förr fick inte ens kyrkklockorna ringa under rödingens lektid. Nu skjuter militären rätt ner i Vättern mitt under lektiden.

De skjuter också på vårt dricksvatten, för närvarande dricksvatten för 400 000 människor. Men snart dricksvatten för ännu fler eftersom Örebro ligger i startgroparna att få dricksvatten därifrån också. Dessutom har man ansökt om att få öka antalet skott

från 1000 till 69 000 per år. Självklart är det då inte fråga om att svensk militär behöver utöka så till den milda grad, utan vi säljer vårt dricksvatten utomlands ...

Nu är ju inte militären det enda hotet. En planerad gruva är ett annat. Tillstånd till borrhning i sjön efter gas är ett tredje. Ett läckage skulle innebära livsfara. Våra lagar behöver uppenbarligen uppgredas. Vattnet i våra kranar ska inte tas för självklart - det behöver skyddas.

Maj-Lis Lindholm
medlem i Aktion Rädda Vättern

Foto: Stefan Jerrevång/TT

Vättern, dricksvattentäkt för 400 000 människor och snart ännu fler, hotas av militärövningar och nu även borrhning efter gas, skriver Maj-Lis Lindholm.

Delta i debatten!

Skriv vad du tycker och skicka till glod@tidningensy.se. Vi tar emot texter på max 3500 tecken (inklusive mellanslag) men håller du dig under 2500 tecken har du större chans att få in texten. Vi förbehåller oss också rätten att korta texter som är längre. Skicka gärna med en porträttbild (ansiktsbild framifrån) och en presentation av dig själv. Normalt publicerar vi inte texter under pseudonym.

Panelen:

Om Hillary Clinton blir president kommer fyra av de fem senaste presidenterna från familjerna Clinton och Bush. Vem tror du blir nästa från de familjerna som försöker bli president?

Alexandra Papamanoli,
25 år, integrationskonsulent, Borås

Foto: Privat

Jag är inte säker på att någon ur de familjerna ställer upp igen. Som valet som avgörs i år har visat oss är valet av presidentkandidater väldigt oförutsägbart. Mer troligt är att Hillary ställer upp för omval när hon blir president.

Ulf Schylt, 45 år, aktiv i Humanisterna, Stockholm

Foto: Privat

Den enda är väl möjligen om Jeb Bush kandiderar igen och skulle lyckas bli vald.

Annars är det rätt osannolikt, som det ser ut nu. Men det är inget nytt eller unikt fenomen - från John Adams och sonen John Quincy Adams till bröderna Kennedy, även om bara JFK faktiskt blev vald. Men vi kanske bör hålla ögonen på vad Michelle Obama gör framöver? Hon har tagit en stor och synlig roll i Hillarys kampanj.

Kenneth Andersson,
49 år, skogsarbetare, Äppelbo

Foto: Privat

Jeb Bush - han är ju politiker. George W Bushs fru Laura Bush skulle aldrig bli vald, hon är alldeles för konservativ.

Om du också vill vara med i vår panel, skicka ett mejl till glod@tidningensy.se. Bifoga lite information om vem du är och en tydlig porträttbild.

Läget allt värre för korallrev i Australien

Australiens stora barriärrev ser ut att stå inför en dyster framtid. En ny statsunderstödd rapport visar att skadorna som kommer av till exempel utsläpp från jordbruket och klimatförändringarna bara blir värre. Regeringen menar att de satsningar som görs ger en del resultat men enligt WWF visar rapporten tydligt att nuvarande resurser och program inte möter behoven.

Ett uppmärksammat fenomen är den blekning som kommer av klimatförändringarna. Tidigare i år blektes revet i en oväntad omfattning där nästan en fjärdedel av korallerna dog.

Benita Eklund

Nio nya pakter om migrationen

EU-kommissionen håller just nu på att förhandla fram nio överenskommelser som de kallar *pakter*, med länder som människor flyr igenom för att nå Europa, skriver tidningen *Omvärlden*. Målet är, som i överenskommelsen med Turkiet, att minska migrationen till Europa. När ramverket presenterades i Europaparlamentet berättade EU-kommissionens ordförande att det handlar om att använda unionens bistånds- och handelspolicyer för att skapa inflytande.

- Vi vill använda en blandning av positiva och negativa incitament för att belöna de länder som villigt och effektivt samarbetar med oss, och för att säkerställa att det blir konsekvenser för dem som inte gör det, sa han.

Europaparlamentarikern Cecilia Wikström (L) menar att EU-parlamentet kringgåts när pakterna förhandlats fram.

- De här avtalen ploppar upp som svampar ur marken utan att parlamentet ens blivit informerat. Kommissionen säger själva att pakterna inte får kallas för avtal för då riskerar de att dras inför EU-domstolen då parlamentet enligt EU-fördraget ska ha medbestämmande när det kommer till både budget och politiken kring migrationsfrågor. Det finns ingen demokratisk utvärdering, säger hon till *Omvärlden*.

Benita Eklund

Bra för miljö och ekonomi när urfolk äger mark

Att säkra ursprungsbefolkningars äganderätt till de skogar de lever i leder till friskare skogar och främjar den ekonomiska utvecklingen. Detta enligt en ny rapport från World Resources Institute i Washington.

Säkrad äganderätt för ursprungsfolk är central för att kunna förvalta skogar på ett hållbart sätt och främja ekonomisk utveckling, enligt rapporten.

- I Guatemala har ursprungsbefolkningar kunnat skapa en hållbar inkomst från skogen samtidigt som de behandlar den som en förnybar resurs, säger Juan Carlos Jintich från den regionala organisationen Coica, till IPS.

Befolkningarna exporterar bland annat skogsprodukter som mycket näringsrika bär som är populära i Kina och Sydkorea. Deras omsorgsfulla förvaltning av skogen har också lett till att deras träprodukter är populära bland gitarrtillverkare som Fender och Gibson, förklarar Juan Carlos Jintich.

- I Guatemala är det mycket välorganiserat. Du kan nästan spåra en produkt tillbaka till trädet det tillverkats av. Inkomsterna används för den lokala utvecklingen, hälsovård och utbildning och det är där den ekonomiska betydelsen kommer in i bilden, säger han.

Cirka 370 miljoner människor i världen tillhör ett ursprungsfolk och de har vanligtvis endast en begränsad äganderätt till de skogar de lever i. Även om ursprungsbefolkningarna endast utgör cirka 5 procent av världens befolkning utgör de 15 procent av de extremt fattiga i världen, enligt Världsbanken.

En hållbar tillväxt som gynnar ursprungsbefolkningarna framhålls i rapporten som ett sätt som länder kan ta itu med extrem fattigdom.

Rapporten visar även att avskogningen är betydligt lägre i områden där lokalsamhällen har starka markrättigheter jämfört med områden där de inte har det.

Lyndal Rowlands/IPS

Många av dem som flyr till Australien hamnar i flyktingläger på ön Nauru. En ny rapport beskriver ett "system av övergrepp".

"Australien förvandlar Nauru till ett fängelse utan tak"

Sedan en längre tid placerar Australien flyktingar som kommer till landet med båt på ö-nationen Nauru i Stilla havet. På den lilla ön med cirka 10 000 invånare finns nu omkring 1 200 flyktingar.

Med målet att hålla flyktingarna borta från Australiens stränder trotsar landets regering internationell rätt och utsätter flyktingar och asylsökande för ett genomarbetat och grymt system av övergrepp. Det menar Amnesty som i en ny rapport, *Island of despair* ger en samlad bild av läget på Nauru, efter flera månaders research.

- På Nauru har den australiska regeringen skapat "ett fängelse utan tak" som är utformat för att orsaka så mycket lidande som möjligt, allt för att stoppa några av världens mest utsatta människor från att söka skydd i Australien, säger Anna Neis-

tat, chef för Amnestys researchavdelning och en av de få som har lyckats ta sig till den här avlägsna ön för att undersöka människorättskränkningar.

Amnesty International anser anser att Australiens system för asylprövning, utanför landets eget territorium, passar i definitionen på tortyr så som den är utformad enligt internationell lag.

Premiärministern Malcolm Turnbull avfärdar anklagelserna om tortyr som "helt och hållet falska". Den australiska regeringens ansträngningar är "medkännande och starka" menar han i ABC radio på tisdagen.

Australiens migrations- och gränsdepartement har i en kommentar till rapporten sagt att Amnesty upprepar kritik som redan avfärdats och att det handlar om uttalanden som inte kan bevisas.

Benita Eklund

Foto: Ismail Coskun/AP/TT

EU vill att Turkiet agerar buffertzon mellan Europa och kriget i Syrien och Turkiet förstärker nu sin gränskontroll med en mur.

Turkiet bygger mur mot Syrien och flyktingarna

Turkiet har aviserat att bygget av en 900 kilometer lång mur längs med den syriska gränsen kommer att stå klar i februari nästa år. Officiellt ska muren hindra "illegala gränsöverskridanden" men bedömare tror även att bygget ska fungera som lockbete i förhandlingarna med EU.

Regeringen ledd av president Recep Tayyip Erdogan är under press från flera håll, dels från EU för den politiska utvecklingen efter den misslyckade statskuppen i juli, dels från militäralliansen Nato som uppmanar Turkiet att säkra gränsen mot IS-kontrollerade områden i Syrien. Muren, som kostat turkiska skattebetalare cirka fem miljarder kronor, är inspirerad av USAs dito längs gränsen till Mexiko, och börjar nu bli färdig.

- Bygget kommer att färdigställas inom fem månader, säger en regeringsföreträdare till nyhetsbyrån Reuters.

Läget utmed gränslandet mellan Turkiet och Syrien är det värsta tänkbara, enligt människorättsorganisationen Human Rights Watch. I våras sköts fem syriska flyktingar till döds av turkisk gränspolis efter att ha försökt nå den turkiska sidan. Förra veckan hände det igen; den här gången var döds-offret en 15-årig syrier.

Turkiet kritiserar av människorättsorganisationer för sin behandling av flyktingar vid gränsen till Syrien, men även för sina massuppsägningar av lärare och statligt anställda samt nedläggningar av

tv- och radiokanaler. Från officiellt håll försvaras tilltagen som drabbat tusentals människor med hänvisning till den misslyckade statskuppen och landets kritiserade antiterrorlag.

Samtidigt fortsätter förhandlingarna mellan EU och Turkiet. I centrum står migrationspolitiken, men i bakgrunden hägrar Turkiets intresse för ett EU-medlemskap, förhandlingar som pågått under lång tid men som gått i stå sedan den senaste tidens politiska utveckling i landet. I SVTs Agenda kom president Erdogans chefsrådgivare İlnur Çevik med vad många tolkade som hot ifall EU inte uppfyller sin del av flyktigavtalet.

- EU får ta konsekvenserna av att migranter väljer in i deras länder. Vi kan inte stoppa de här människorna hur länge som helst. Då får vi säga: "Okej, om ni vill åka, där ligger de grekiska öarna, där ligger EU", sa han i intervjun.

İlnur Çevik nämnde bland annat Turkiets krav på slopade visumkrav för turkiska medborgare som besöker EU, något som ännu inte beviljats men som lyfts fram som ett stort steg mot ett närmande till unionen. Çeviks ordval fick omgående kritik av inrikesminister Anders Ygeman (S).

- Jag tycker att det är ett oacceptabelt hot och det visar hur viktigt det är att den europeiska unionen bygger upp sin egen gränskontroll så att vi inte kan utsättas för den här typen av hot, sa Ygeman i Agenda.

Klas Lundström

C: Utred förbud av drogbruk

Utred lagen som kriminaliserar icke-medicinskt bruk av narkotika. Det kräver fem centerpartister i en motion.

En av motionärerna är Anders W Jonsson, C, ledamot i socialutskottet.

- Det är en lag som inte har utvärderats sedan den kom på 80-talet. Vi vill se en rejäl utvärdering av vilka effekter den har fått, säger Anders W Jonsson till tidningen Dagens medicin.

Till tidningen säger han att han ser risker med dagens kriminalisering av narkotikabruk.

- Vi har sagt att narkotikaberoende är en sjukdom. Om en sjukdom är kriminell finns det en risk att de som har den sjukdomen inte vågar söka vård. Skulle vi säga att diabetes vore kriminellt så skulle ingen människa med diabetes våga söka vård.

Enligt Anders W Jonsson handlar motionen bara handlar om att se över kriminaliseringen av bruk och att Centerpartiet inte vill göra några ändringar när det gäller kriminaliseringen av narkotikainnehav.

Björn Danielsson

Hur mark brukas har stor betydelse för klimatet

Efter den förödande torkan på 70- och 80-talet i Sahel-regionen söder om Saharaöknen har växtligheten nu återhämtat sig. Något som förvånat forskarna är att det trots mer regn är de torrtåliga arterna som frodas. En ny studie från Stockholms universitet, visar att *hur* skogen och marken brukas har stor betydelse för återhämtningen.

- Det vi ser är början på en relativt dramatisk förändring av det traditionella skogsjordbrukslandskapet i området. Genom att till exempel undersöka vad befolkningen i området använder olika träd och buskar till och hur landskapet förändras kan vi bättre förstå hur markanvändning, samhällsförändring, klimat och ekosystem samverkar, även på sätt som kan vara oväntade, säger Lowe Börjeson, docent vid Kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet, i ett pressmeddelande.

Benita Eklund

Orealistisk syn på kolinlagring och klimat

I klimatavtalet läggs stor vikt vid möjligheten att öka lagringen av kol i marken. Men ökad upplagring av kol i skogsmark är troligen inte en så effektiv klimatåtgärd som dagens forskning förutsätter, enligt en ny avhandling av Tobias Bölscher från SLU.

I ett varmare klimat kan mikrober inte utnyttja kolet lika effektivt och då blir utsläppen av växthusgaser större. Avhandlingen visar att det behövs nya mer realistiska kalkyler och Tobias Bölscher uppmärksammar ett hittills försummat fenomen: att temperaturens inverkan varierar stort mellan marker som används på olika sätt. I de traditionella beräkningsmodellerna tas ingen hänsyn till hur marken brukas och vilka miljöförhållanden som råder i övrigt.

- Dagens modeller för beräkning av kolflöden i mark tycks alltså överskatta möjligheten att lagra kol i skogs- och gräsmark, genom att anta att kolutnyttjandet är konstant, säger han.

Benita Eklund

Tuff vardag för kvinnor på Argentinas landsbygd

En fjärdedel av världens befolkning består av kvinnor på landsbygden. Dessa kvinnor producerar mer än hälften av världens mat - men möter ofta diskriminering. Sjubarnsmamman och grönsaksodlaren Olga Campos från Argentina önskar att hennes barn ska få ett bättre liv.

- Jag har precis börjat gå i skolan, något jag aldrig trodde skulle ske. För mig var det alltid viktigast att mina barn skulle få gå i skolan, säger Olga Campos.

Hennes egna barn är större nu, men när de fortfarande var små var vardagen kämpig.

- Numera hjälper barnen mig, men förr var jag helt ensam eftersom min man lämnat mig. Det var tufft att uppfostra barnen själv, men tack vare arbetet med grönsaksodlingarna och som städerska, klarade jag det, berättar hon.

Hon hyr en tre hektar stor åker där hon odlar grönsaker, som behöver skötas oavsett väder. Odlingen sköter hon tillsammans med sin svärdotter Limbania Limache.

Liksom i andra delar av världen är kvinnliga jordbrukare utsatta för en ekonomisk och social diskriminering även i Argentina.

- Landsbygdskvinnor har inte samma tillgång som män till markrättigheter, krediter eller utbildning. Ofta är den officiella politiken formulerad av och inriktad på män, medan kvinnorna hamnar i bakgrunden, säger Cecilia Jobe, vid FNs jordbruksprogram, FAO, i Argentina, till IPS.

Olga Campos säger att hyran för marken är hög.

- Jag skulle verkligen vilja köpa min egen mark, och vi hoppas på möjligheten att kunna köpa den.

Olga Campos (till vänster), hennes barnbarn Jhonny och svärdotter Limbania Limache, arbetar på grönsaksfältet i El Pato. Odlingarna måste skötas varje dag, oavsett väder.

Men att få lån är jättesvårt, berättar kollegan Limbania Limache.

- De får en att gå runt i cirklar ända tills man tvingas ge upp, säger hon.

Närmare 1,7 miljoner argentinska kvinnor beräknas arbeta ute på landsbygden.

- Landsbygdskvinnorna producerar den mesta av familjernas mat och produkter som kan säljas på marknaden. Kvinnorna använder dessutom sina inkomster till mat och för barnens behov, säger Patricio Quinos, som arbetar med familj jordbruk vid landets jordbruksdepartement.

Patricio Quinos säger att FN-studier har visat att ett barns chanser att överleva stiger

med 20 procent när det är mammorna som ansvarar för hushållets pengar.

Den grupp som enligt honom drabbas svårast av könsdiskrimineringen är de fattiga kvinnorna på landsbygden.

- På många sätt osynliggörs de som produktiva, ekonomiska och sociala subjekt, säger Patricio Quinos.

Tvåbarnsmamman Limbania Limache önskar att hennes barn får en annan framtid.

- Jag skulle vilja att mina barn studerar och arbetar någon annanstans eftersom livet på landsbygden är hårt, säger hon.

FAO har beräknat att om världens landsbygdskvinnors rättigheter respekterades så skulle det leda till att uppemot 30 procent mer mat skulle kunna produceras. Det skulle mätta 150 miljoner fler människor på jorden.

Jordbruksingenjören María Lara Tapia uppmanar människor att i högre grad satsa på att odla och sälja ekologiska grönsaker, något som befolkningarna i städerna i allt högre grad efterfrågar.

- Att vara kvinna på landsbygden är tufft. Jag anser att det är en mycket konservativ miljö, säger María Lara Tapia som är verksam i El Pato och har problem att få fram sitt budskap till manliga jordbrukare.

Ofta betraktas inte kvinnornas insatser som något riktigt arbete, säger hon.

- De anses inte arbeta utan "hjälpa till". Mannen, pappan eller brodern säger åt dem att "komma och hjälpa till på åkern". Detta trots att kvinnorna arbetar där på samma sätt som männen, säger hon.

Fabiana Frayssinet/IPS

Graciela Rincón sorterar ägg som ska säljas vid hennes gård i orten El Pato, söder om huvudstaden Buenos Aires.

Söndag 16 oktober. Efter den senaste tidens våldsdåd anordnade Vänsterpartiet och Feministiskt initiativ en manifestation med närmare 200 deltagare i Visby. Hoten och våldsdåden tros komma från högerextrema grupperingar som kopplar en misstänkt gruppvåldtäkt på en rullstolsburen kvinna den 2 oktober till boende på flyktingförläggningen.

Foto: Tommy Söderlund/TT

Syre söker samarbetspartner till Almedalen 2017

2016 var Syres första år i Almedalen och vi gjorde storslagen entré från början. Till sammans med ett tiotal organisationer hade vi över 50 programpunkter som berörde allt från narkotikapolitik och tillväxtkritik till den nya asyllagen och dagens flyktingpolitik.

När resten av Almedalen lyfte skapandet av nya arbeten så diskuterade vi varför vi överhuvudtaget arbetar. När SD spred sin propaganda så fokuserade vi på alla människors lika värde. Syretältet blev en plats att andas ut på, finna likasinnade, äta veganskt och en plats där civilsamhället fick det utrymme det förtjänar. En mötesplats för alla som vill förändra världen.

Vi på Syre vill gärna skapa den här platsen igen och därför söker vi nu samarbetspartners. Förra året befann vi oss på en innergård på Hästgatan 12, mitt i Visby och med människor ständigt passerande. Förutom tält med plats för 60 sittande hade vi infobord, foodtruck, bar och gott om häng-ställen på gården.

Nu vill vi göra något liknande, men vi behöver er hjälp för att klara det ekonomiskt och innehållsmässigt. Tycker ni liksom vi att en sådan här plats behövs i Almedalen? Vill ni vara en del av att skapa den? Skicka ett mejl till katinka.richter@tidningensyre.se så diskuterar vi vidare.

Med förhoppningar om ett givande samarbete!

/Lennart Fernström, vd och ansvarig utgivare för Syre
Katinka Richter, projektledare för Syres Almedalsvecka

Foto: Jan-Ake Eriksson

Ta även del av Syres Almedalsvecka på Instagram #syretältet – och Youtube på Tidningensyre.

Itzcuahtli Martinez är 12 år och han har med sin bror rest till Standing rock för att stödja kampen för vattnet.

Brett motstånd mot oljeledning

Just nu pågår den största mobiliseringen i modern tid från USAs urfolk. Stammar från hela landet sluter upp tillsammans med siouxstammen Standing rock mot "den svarta ormen", mer känd som North Dakota access pipeline. Men också mot mångårigt förtryck. Denna gång med ett stöd som saknar motstycke från journalister, kända personer och allmänheten världen över.

Text: Adam Alexander Johansson och Angelica Edvardsson

Foto: Adam Alexander Johansson

Mni wiconi, vatten är liv. Om vi inte har vatten kan vi inte leva. Jag och mina klasskamrater fick höra om vad som sker här och vill ge support, skydda vattnet, säger Itzcuahtli Martinez, 12 år.

Han har rest från Colorado och bär en t-shirt med urfolkshjälten Sitting Bull och texten "Resistance". Itzcuahtli är en del av organisationen Earth Guardians. Unga urfolk som är stolta över sitt ursprung och liksom Sitting Bull är beredda att kriga för urfolks rätt till att leva av naturen, oavsett vilket urfolk som drabbas. Itzcuahtli är nu i protestlägret med sin pappa, även han är engage-

Miljöaktivister från
när och fjärran och
människor från totalt
300 stammar har slutit
upp vid Missourifloden.

Terry Wiklund bor i den närliggande staden Mandan och erbjuder skjuts till människor som vill resa till och från lägret.

Pipelinen engagerar även
människor med rötter i
andra länders ursprungsbe-
folkning.

”Standing Rock-
reservatet är nog
den sämsta plat-
sen för odling här
omkring och det
gav man så klart till
indianerna.”

rad i miljörörelsen och kommer från
ett urfolk med rötter i Mexiko.

Protesterna tog fart på allvar den
första april i år då LaDonna Tama-
kawastewin Allard, markägare längs
med Cannonball River och medlem
i Standing rock-stammen, bad om
hjälp med att stoppa oljeledningen
som ska grävas ned under Missourifloden. Uppstår en läcka i pipelinen
är dricksvattnet hotat för områden
längsmed floden. Snabbt anslöt sig
miljöaktivister och människor från
andra stammar från när och fjärran.
Totalt deltar över 300 stammar i
kampen.

Anledningarna att mota bort de
hotande grävmaskinerna på andra
sidan taggtråden är olika och ibland
personliga. Terry Wiklund, boende i
den närliggande staden Mandan, er-
bjuder människor som vill resa till
lägret skjuts. Han anser sig vara en
av få vita män från lokalbefolkning-
en som stödjer ursprungsbefolkning-
en i denna fråga. Många är hans vän-
ner och Terry har spenderat en hel
del tid med urfolken här i North Da-

kota och känner verkligen med dem i
deras historiska lidande.

– Standing rock-reservatet är nog
den sämsta platsen för odling här om-
kring och det gav man så klart till indi-
anerna. Deras historia är sorglig från
koloniseringens start fram till i dag,
säger han.

Assimilering av barnen

Rose (Red Day Women), med ur-
sprung i Lakota- och Dakotastam-
men, fick en känsla inom sig att hon
måste ta sig till Standing Rock. Precis
som alla andra från ursprungsbefolk-
ningen bär hon på mörka upplevelser
från det förflutna.

– Som sexåring tvingades jag iväg
till internatskolan långt hemifrån.
Jag minns väl när jag kom hem för-
sta julen och kände hur jag hade tap-
pat bandet till mina föräldrar. När
de pratade till mig på Lakota förstod
jag dem. Men jag kunde inte svara,
det var som om de på internatskolan
hade förvandlat min tunga. Assimile-
ringen hade lyckats, berättar Rose.

Tiden på internatskolorna har satt
sina spår hos ursprungsbefolkning-
en i USA, i princip alla familjer har
någon som drabbats. Förutom smär-
tan att förlora sin identitet vittnar fle-
ra om hur våld användes i undervis-
ningen och grova övergrepp förekom.
Rose minns hur hon var förbannad.

– Varför skulle jag skickas iväg när
de vita barnen fick vara kvar?

Fredliga aktioner

Det mångåriga förtrycket till trots är
aktionerna och demonstranterna lug-
na, fredliga och man påpekar hela ti-
den att man är obehäpnad. Med tan-
ke på det rigorösa säkerhetspådraget
ser det ut att råda fullskaligt krig. Mi-
litärfordon, cirkulerande helikoptrar,
vägspärrar, drönare och hundratalet
kravallutrustade poliser som möter
demonstranterna. Även när det inte
är aktioner cirkulerar en helikopter
och ett flygplan över lägret vid Stan-
ding rock.

Det har inte förekommit våld från
några aktivister, men många från lo-

Under Roses tid på internatskolan började hon känna sig mindre värd. Det har tagit en lång tid att bearbeta minnena från barndomen för Rose, som i dag säger att hon är väldigt stolt över sitt ursprung och att hennes barn pratar sitt modersmål Lakota flytande.

1851

Ett fördrag stiftades mellan de olika sioux-stammarna och den amerikanska regeringen. Fördraget skulle ge rätt till större landområden i Minnesota, Iowa och South Dakota. Ett fördrag som kanske kan vara till hjälp i konflikten mot North Dakota Access Pipeline.

1876

Slaget vid Big horn. Sitting Bull och Crazy Horse vinner ursprungsbefolkningens enskilt största slag i historien mot USAs arme. Flera av deras ättlingar för nu kampen vidare i Standing Rock.

1890

Massakern vid Wounded Knee där över 300 siouxer från Minneconjou-Lakota stammen dödas. De flesta av de dödade var kvinnor och barn. Innebar ett definitivt slut för de sista fria urfolksstammarnas motstånd.

1924

Ursprungsbe-folkningen ses för första gången som medborgare i USA.

1968

American Indian Movement startas i Minneapolis som ett svar på polisbrutalitet, fattigdom och rasism.

1973

American Indian Movement hamnar i konflikt med federala styrkor vid Wounded Knee, South Dakota i Pine Ridge-reservatet.

1978

Ursprungsbe-folkningen får religionsfrihet och kan tillämpa sin egen religion.

2016

Protesterna vid Standing Rock startar efter att LaDonna Tamakawastewin Allard ber om hjälp via sociala medier.

”Vad vi gör nu
kommer ha stark
inverkan på vad
som kommer att
ske i framtiden ...”

Amy Goodman, prisbelönt journalist och programledare för nyhetsprogrammet och sajten Democracy Now, har arresterats och åtalats för upplopp i Standing rock.

Även när det inte är aktioner cirkulerar en helikopter och ett flygplan över lägret vid Standing rock.

”Detta är en stor kamp och den största sammankomsten av urfolk i modern tid och de kommersiella medierna finns inte här. Varför? Det kan vara något att reflektera över.”

kalbefolkningen i Bismarck och Mandan tror att aktivisterna är beväpnade. Det beror enligt en lokal kvinna på att de lokala medierna ägs av företag med intressen i oljeindustrin. Hon vill vara anonym, det här är en känslig fråga och hon vill helst inte bli stoppad i ett fack för eller emot.

Journalist inför rätta

Aktivisterna visar inga tecken på att ge vika. Trots avslag på ansökan om byggstopp för oljeledningen från en federal amerikansk domstol (Syre 13/10) och massarresteringar av dem som protesterar. I veckan infann sig bland annat Amy Goodman, prisbelönt journalist och programledare för nyhetsprogrammet och sajten Democracy Now, på en rättegång efter att ha blivit arresterad. Hon sände live från Standing rock innan de stora media-kanalerna i USA hade fått upp ögonen för vad som hände. Enligt Amy finns det fortfarande en mediaskugga.

- Jag blev arresterad för upplopp, det är totalt nonsens. Jag rapporterade i egenskap av journalist och det är

min plikt att åka till platser där det råder tystnad vilket det fortfarande gör här. Detta är en stor kamp och den största sammankomsten av urfolk i modern tid och de kommersiella medierna finns inte här. Varför? Det kan vara något att reflektera över, säger hon.

Under måndagen gick hon upp i rätten anklagad för att ha deltagit i upplopp mot bygget av Dakota Access Pipeline, en lokal åklagare säger i lokalpressen att Amy Goodman inte tjänar någon särskild behandling och att hon ska ses som vilken demonstrant som helst. Det blev en friande dom vilket många av aktivisterna är glada för. Nu hoppas man att fler ska få upprättelse, Amy Goodman är långt ifrån ensam. Sedan motståndet började har över 100 personer blivit arresterade.

”Det är inte unikt att polisen trakasserar och betar sig illa mot ursprungsbefolkningen, mexikaner och svarta, men nu sker det även mot vita” skriver en urfolkskvinna i en forumgrupp på Facebook.

Att det stundande valet ska göra

någon skillnad för ursprungsbefolkningen är det få som tror. Bee, 64 år och en av lägrets äldre vita representanter, har kört sin Subaru från New Jersey. Bilens baksida täcks med ”Bernie-for-president”- och ”Free Gaza”-klistermärken.

Bee förklarar att hon är fascinerad av folkrörelsen. Även hon och hennes hund har arresterats.

- Jag blev gripen för att jag vistades på en privat väg. Fick åka polisbil och sova i häktet en natt, men jag nekade till anklagelserna och nu är jag här igen. Kommer stanna så länge det krävs, säger hon.

Hon är engagerad i vattenfrågan och påpekar att en läcka i pipelinen kan förstöra dricksvattnet för långt fler än Standing rock-stammen.

”Det är min plikt”

”Den svarta ormen”, som pipelinen kallas, engagerar även människor med rötter i andra länders ursprungsbefolkning. Bland annat Leslie Hendricksen Wahakka som har kommit hit med sin son, boende i Kalifornien

Det mångåriga förtrycket till trots är aktionerna och demonstranterna lugna, fredliga och påpekar hela tiden att de är obeväpnade.

Bee och hunden Suzy som båda blev arresterad av polisen under en aktion.

men med rötter i en urfolkstam i Guatemala.

- Jag ville åka hit för att ge stöd och solidaritet till mina urfolkssystrar och -bröder. Frågorna om social rättvisa är astronomiska. Det är min plikt som urfolkskvinna, muslim och människa att vara här, säger hon.

Leslie blir känslös när hon pratar om kampen här vid Standing Rock. Hon har själv vänner som jobbar aktivt i Centralamerika i miljöfrågor.

- En sådan här aktion skulle vara omöjlig i Honduras eller Guatemala. Morden på urfolk och miljöaktivister är oräkneliga där nere.

Det är allvar nu, om inget görs för ursprungsfolkets rättigheter kan det vara för sent, enligt Itzcuauhtli Martinez.

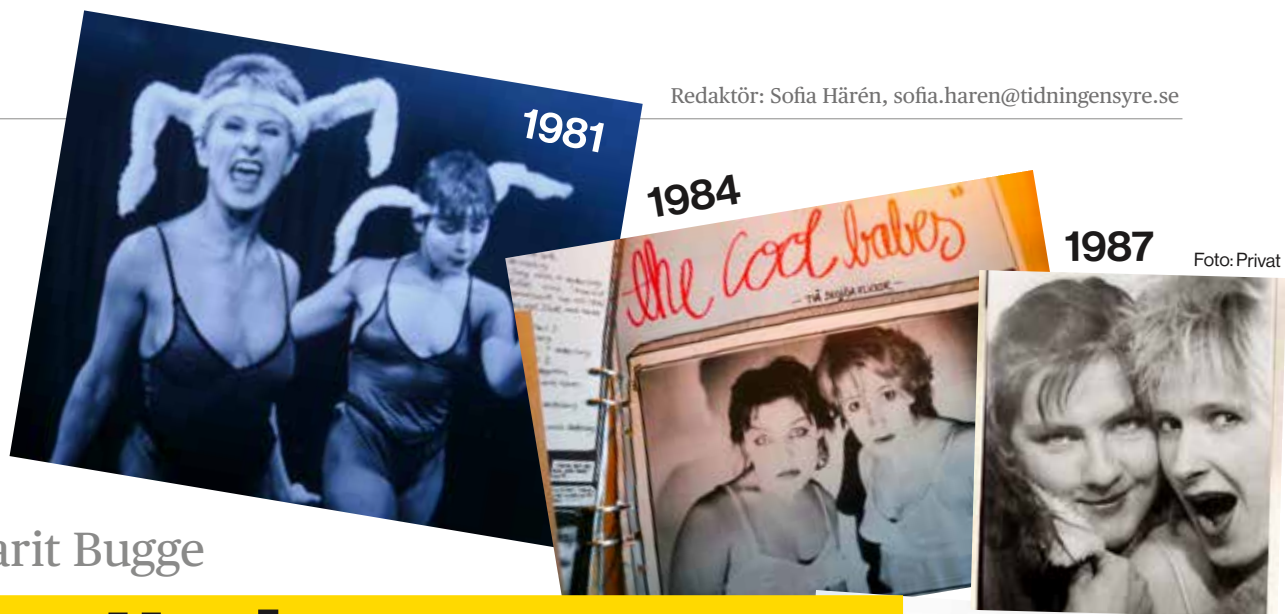
- Vi är vid en kritisk punkt just nu, vi är i elfte timmen, 11.59. Vad vi gör nu kommer ha stark inverkan på vad som kommer att ske i framtiden och det kommer inte bara att drabba urfolk. Det kommer drabba alla, säger han.

Text: Adam Alexander Johansson och Angelica Edvardsson

Foto: Adam Alexander Johansson

Leslie Hendricksen Wahakka har kommit hit från Kalifornien med sin son för att stödja kampen vid Standing rock.

I blickfånget: Lill-Marit Bugge

Från skräckmonster till rikskänd kultfigur

Lill-Marit Bugge har jobbat med teater och tv större delen av sitt liv. Under 1980-talet i de populära tv-programmen *Daily Live* och *Barbarella Live*. Men vägen till att bli rikskändis var inte spikrak och hennes senare arbete med kvinnor med psykisk ohälsa bottnar även i hennes eget liv. Nu är hon åter aktuell med bland annat en diktsamling om döden och nya tv-avsnitt inför 30 års-jubileet av *Daily Live*.

Hemma hos Lill-Marit Bugge är de färgglada väggarna i lägenheten fyllda med tavlor och fotografier. Det finns mängder med böcker, smycken, dockor och gamla möbler. Lite som om hela hennes liv finns inrymt mellan väggarna. Här har hon bott sedan 2003, nu med Örjan Wallert som är konstnär samt sin son Victor.

- Jag älskar Västertorp! utbrister hon.

I februari 2017 blir det 30 år sedan underhållningsprogrammet *Daily live* sändes och det uppmärksammas genom nya inspelningar med karaktärerna som hon och Anna-Lena Bergelin skapade på 1980-talet. Arbetsnamnet på nya serien är *Ulla-Britt och Siif-Lilian Show* och inspelningarna börjar i november.

- Jag sitter och skriver manus för fullt, jag har sådan inspiration att det bara sprutar ur mig, i år har jag skrivit en föreställning, en monolog samt en diktsamling, säger Lill-Marit.

Gatuteater

Anna-Lena Bergelin (då Brundin) och Lill-Marit fann varandra i slutet av 1970-talet i Lund och började göra föreställningar som de

spelade på gator och torg. Till sammans med några musiker turnerade de runt i hela Europa men de blev inte insläppta i svenska teaterkretsar.

- Teatercentrum fick vi inte vara med i för vi hade för sexiga kläder: högklackade skor, nätstrumpor och paljetter. Vi fick inte spela på krogarna för vi var för politiska, berättar Lill-Marit.

De tog upp saker som handlade om samhällsutveckling, feminism, miljöproblem, krig och konsumtion. Efter ett års samarbete flyttade de till Berlin och hade då skrivit kabarén *Cool*.

- Vi hade inga pengar, Anna-Lena hade 1500 kr och jag 500 kr, och de två första nätterna bodde vi på hotell så då var nästan halva reskassan slut.

Då träffade de folk från ett teaterkollektiv på Ufabrik i Berlin som de fick bo hos, de fick även en egen replokal och tillgång till en scen att spela på. Anna-Lena och Lill-Marits kabaré översattes till tyska.

- Det blev succé, efter tre dagar blev föreställningen utsåld och då rullade det igång i Tyskland. Vi trodde att vi skulle lära oss av kvinnliga komiker i Tyskland, men det fanns inga, feminismen kunde man inte skämta om, men kvinnorna i Tyskland älskade oss, berättar Lill-Marit.

I fyra år gjorde de flera föreställningar, för pengarna de fick in köpte de högtalare, lampor, sladdar, kostymer och andra saker de behövde. En stor utgift var alla Volkswagenbussar som de köpte billigt men eftersom de var så dåliga gick de hela tiden sönder. På bussarna sprayade de "Cool - ein cabaré Theatergenique".

Filmades i smyg

Efter ständigt turnerade i Tyskland var de utmattade och osams. De bestämde sig för att ta en paus, och skulle bara göra en sista turné på sex veckor. Precis innan de gav sig iväg träffade de Lars Bermann från SVT, han var i Berlin för att göra ett program om staden och hade blivit tipsad om deras kabaré.

- Lars blev väldigt förtjust, han filmade oss i smyg, gick bakom vår rygg och sålde in oss som programförslag till SVT. När han fick godkänt erbjöd han oss att vara programledare som våra rollfigurer Nancy och Carina. Men vi tackade nej. Vi ville inte göra tv, det var för kommersiellt, dessutom hade vi ju paus från varandra, säger Lill-Marit.

Efter mycket övervägande och diskussion gick de ändå med på att försöka. För att testa om formatet höll gjorde de en julföre-

ställning utanför Stockholm som skulle vara hemlig.

- Av någon anledning kom Dagens Nyheter dit och recensenten blev jätteförtjust. Vi fick en stor färgbild på framsidan av tidningen där det stod "fantastiskt" och "roligaste jag sett någonsin", säger Lill-Marit.

Och i februari 1987 sändes första avsnittet av *Daily Live*. Det var ett underhållningsprogram där Lill-Marit och Anna-Lenas karaktärer skämtade i princip om allt.

- Vi fick mycket uppmärksamhet, men folk förstod inte att Nancy och Carina var karaktärer som vi spelade, folk trodde att de var på riktigt, berättar Lill-Marit.

De första fem programmen sågades, tidningarna skrev "kvinnliga skräckmonster", "dom borde skjutas" och att det var för mycket manshat.

- Jag bröt ihop och fick gå på lugnande. Jag förstod inte, vi gick inte in för att provocera, det var så här vi hade jobbat i flera år.

Succé - efter en tid

Men efter några månader gjorde flera recensenter en helomvändning och programmen blev snabbt kultförklarade med mängder av kända gäster och artister som medverkade.

- Nancy och Carina var politis-

"Teatercentrum fick vi inte vara med i för vi hade för sexiga kläder: högklackade skor, nätstrumpor och paljetter. Vi fick inte spela på krogarna för vi var för politiska."

Om Lill-Marit Bugge:

Yrke: Regissör, författare, skådespelare, lärare.

Född: 2 april 1957 i Kirkenes, men växte upp i Kristiansand i Norge.

Förebild: Mamma.

Motto: Varför ska man vara statist i någon annans pjäs, när man kan spela huvudrollen i sin egen?

Drömmer om: Fred - så de stackars flyktingarna slapp förnedras i världen.

"Jag sitter och skriver manus för fullt, jag har sådan inspiration att det bara sprutar ur mig", säger Lill-Marit Bugge.

ka och miljöengagerade och pratade om fisken i Östersjön som höll på att dö och att "vi borde äta fiskpinnar istället för de var inte lika giftiga som fisken i Östersjön". Vi vred gärna lite på problematiken, säger Lill-Marit.

Tre år senare kom *Barbarella Live* som var i samma stil men där varje program hade ett tema. Ett inslag kallades feminishörnan, där de hade olika gäster, bland andra Mia Lodalen, Nina Lekander och Louise Boije af Genäs. De satt och rökte och drack vin och diskuterade feminism. Lill-Marit intervjuade dem om programmets teman.

Succén växte och snart hade Lill-Marit Bugge och Anna-Lena Brundin blivit riks-kändisar.

Tidningen Cupidzero

Lill-Marit blev samtidigt, 1990-1991, chefredaktör för den sexualpolitiska tidningen Cupidzero (Cupido). Den norska chefredaktören hade sett Lill-Marit på tv.

- Det var en väldigt bra tidning för män och kvinnor, par och sexuella minoriteter. Den finns fortfarande i Norge.

Lill-Marit kommer också ursprungligen från Norge, pappan var arkitekt, mamman spelade teater och skrev om politik och mode i den lokala tidningen.

Lill-Marit skulle brås på sin mamma.

- Det gick inte i bra i skolan, jag slutade efter nian och började en teaterutbildning på en folkhögskola i Oslo. 1976 flyttade jag till Sverige för att gå teaterlinjen på Marieborgs folkhögskola i Norrköping, berättar hon.

Tanken var att hon skulle flytta tillbaka och söka till Teaterhögskolan, men när hon upptäckte de fria teatergrupperna i Sverige tog hon beslutet att stanna kvar, i Norge fanns inget sådant.

- Varför ska man vara statist i någon annans pjäs, när man kan spela huvudrollen i sin egen, undrar Lill-Marit.

Tillsammans med Mikael Hallström drev hon i fyra år Norrgårdsteatern i Norrköping, de spelade främst för barn och ungdomar. Lill-Marit undervisade samtidigt i drama på Studieförbundet.

- Jag har skrivit allt mitt scenmaterial själv sedan dess, men jag har medverkat i några filmer som andra har skrivit, berättar hon.

Gick i väggen

Efter framgångarna i början av 1990-talet blev hon så trött på Sverige, och tyckte att det stod Lill-Marit Bugge på varenda husvägg.

- Jag hade gått in i väggen, var väldigt deprimerad och trött på mig själv, då bestämde jag mig för att flytta tillbaka till Norge, till Kristiansand där jag växte upp.

Hon tänkte att hon skulle sluta uppträda och fick ett vikariat på lärarhögskolan som dramalärare i ett år. Sedan började hon att jobba på en skola för kvinnor i kris vilket återtände henne, sedan dess har hon arbetat mycket med kvinnor med psykisk ohälsa.

Lill-Marit började så smått att uppträda igen och gjorde en TV-serie i Norge på 10 avsnitt tillsammans med sin mamma. 1999 flyttade hon tillbaka till Sverige.

- Då var det väldigt svårt att komma tillbaka för jag hade varit borta från Sverige i fyra år. Man är en färskvara i den här branschen och så var jag över 40 år, bara det är svårt för många kvinnor, säger hon.

Därefter blev det några jobbiga år med depression och hon drabbades även av scenskräck. Lill-Marit gick i terapi och är i dag väldigt selektiv med var hon vill uppträda.

Nervösa Damteatern

I samarbete med RSMH (Riksförbundet för social och mental hälsa) har Lill-Marit i 14 år drivit teatergruppen Nervösa damteatern.

- Det är bland det roligaste jag har gjort, där leker jag.

I flera år har de gjort en julkalbaré som de spelat på Teater Giltjot, även i år.

Anna-Lena är inte med i Nervösa damteatern men de är fortfarande nära vänner.

- Vi är som systrar. Jag älskar henne, säger Lill-Marit.

2010 firade de 30 år på scenen tillsammans med en show och en turné. De skrev även en bok om två av karaktärerna; Marja och Agneta samt gav ut en DVD med *Best of Daily live*.

Döden som tema

I de senaste av hennes texter är döden central, många nära vänner och släktingar till henne har nyligen gått bort. Hon har skrivit en tragikomisk diktsamling om hur hon vill att hennes egen begravning ska vara, hur allt ska se ut, hur minnestalen ska låta och så vidare.

- Jag tror inte att man kommer till någon gud, men reinkarnation kan man hoppas på för det finns ju så många fantastiska själar som borde återvinnas, menar Lill-Marit. Jag utgår från att när man är död är man död, men man lever ju kvar så länge folk kommer ihåg en.

Text och foto: Frippe Nilsson

Den användbara sojabönan

Sojabönor är användbara till mycket. Den höga proteinhalten och neutrala smaken gör att de passar till en rad olika produkter, som vegetabilisk mjölk, grädde, glass, korvar och stekar.

De sojabönor vi använder i mat för människor odlas inte på regnskogsskövrad mark. Många odlingar återfinns i Nordamerika, Europa och numera även i Sverige. Det finns ekologiska sojabönor och så klart även GMO-fria. En billig produkt, för den som behöver hålla i plånboken, är torkat sojaprotein. Det finns flera varumärken och storlekar i affären och det tillagas genom att först kokas och sedan tillredas efter önskemål.

Foto: Jenny Luks

Vildgryta baserad på sojagrytbitar eller -strimlor.

Vildgryta med enbär och timjan

4 portioner

- 4 dl torkade sojagrytbitar eller -strimlor
- 4 dl valfri svamp
- olja
- 2 msk buljongpulver
- 4–5 dl växtbaserade matlagingsgrädde
- 10 krossade, torkade enbär
- 1 msk torkad timjan
- 2 msk kinesisk sojasås
- färsk timjan

Slå över grädde och rör ner enbär, timjan och sojasås. Låt puttra några minuter. Tillsätt extra grädde vid behov. Garnera med färsk timjan. Servera med kokt potatis, svartvinsbärsgelé och dina favoritgrönsaker.

Foto: Jenny Luks

Koka sojabitarna enligt anvisningarna på förpackningen. Pressa ur vattnet i ett durkslag. Hacka svampen. Stek sojabitar och svamp i olja och pudra med buljongpulver. Fräs ordentligt tills bitarna fått färg.

Tempeh tar priset i Södermanland

Akerbönan är en baljväxt som är på framfart. Tidigare användes den främst för djurfoder, men på senare tid har den även börjat platsa i våra magar. Det visade sig tydligt i Södermanlands deltävling av Matverk 2017. Vinnare blev nämligen en sörmländsk tempeh, baserad på åkerbönor från Onsberga.

Tempeh är en gammal östasiatisk klassiker, som traditionellt görs av sojabönor som fått jäsa, och den används ungefär som tofu. Bakom vinnartempehn står Erika Olsson på Onsberga gård och Ayhan Aydin och Abbas Salehi på Nordisk Matutveckling.

Juryns motivering löd: "Vinnarna har utav en råvara som odlats här i nästan 1000 år skapat en unik, innovativ, hållbar och anpassningsbar produkt som ligger helt rätt i tiden. Detta är inget surrogat utan en vegetabilisk proteinkälla som står för sig själv."

I början av nästa år avgörs vilket landskap som vinner Matverk 2017.

Foto: Jonas Hammar

Ayhan Aydin, Nordisk Matutveckling, och Erika Olsson, Onsberga gård, vid prisutdelningen.

Mat med Jenny

Vegovision flyttar in på Münchenbryggeriet

Först Umeå. Sedan Göteborg. Nu kommer Djurens rätts mäsas Vegovision även till Stockholm. I två dagar, 5-6 november, samsas mat, skor, smink, böcker och ballonger på Münchenbryggeriet på Södermalm. Stora aktörer som City Gross och Planti finns på plats, bredvid mindre företag som Veganlife och Veggoköket.

Komikern Kristoffer Appelquist är konferencier på scenen i mässhallen och på programmet finns en rad föredrag och panelsamtal. Magen kommer också att få sitt, med mat från den veganska restaurangen The Plant, foodtrucksen Vegan Schmeggan och Vegan Soul Train samt kaféet Delivore som står för fiket.

Det är drygt två veckor kvar och Syre pratar med Moa Richter Hagert, kommunikationsansvarig på Djurens rätt.

Den 5 november är det dags för Stockholms första Vegovision. Vad kan besökarna se fram emot?

- Det kommer att bli ett myller av god mat, spännande föreläsningar, workshops och utställare. Listan på utställare växer för varje vecka och det är både stora och små företag. Vi har allt ifrån Oatly, Oumph! och Ica till Ultuna mejeri. Vi har valt att bara jobba med dem som vi själva tycker har ett riktigt schyst utbud.

Djurrättsalliansens Vegomässan arrangerades i september. Finns det plats för två mässor i stan?

- Absolut! Vego har aldrig va-

Moa Richter Hagert, kommunikationsansvarig på Djurens Rätt.

rigt större och bredare än vad det är i dag. Vegovision anordnades första gången 2008 och mässan har växt för varje år som gått. Vi är superglada att äntligen kunna ta konceptet till Stockholm. Münchenbryggeriet tillhör Stockholms mest attraktiva mässlokaler och vi hoppas att minst 5000 personer kommer att besöka mässan.

Vilken mat ser du mest fram emot att testa?

- Det kommer finnas så mycket gott så det är svårt att välja, men jag ser nog mest fram emot att springa runt och provsmaka alla nya grejer som våra utställare bjuder på. Jag vet att en av våra större utställare, City Gross, släpper helt nya produkter under eget varumärke på mässan och det ser jag verkligen fram emot att prova.

Vegovision
5 november kl 10-18
6 november kl 10-17
Münchenbryggeriet, Torkel Knutssongatan 2, Stockholm
www.vegovision.se

Lilla Sverigebyn var en av utställarna på Vegovision i Göteborg förra året.

Jenny tipsar:

Vegansk meny på bøljan den blå

Birka Cruises erbjuder från och med oktober en vegansk fine dining-menyn, i samarbete med tevekocken och krögaren Maximillian Lundin, för att lyfta det vegetariska utbudet på sina båtar. Maximillian Lundin driver den veganska och ekologiska restaurangen The Plant i Stockholm.

Den nya kryssningsmenyn erbjuder långgrillad zucchini i rökmarinad, rostad vitlök, fräsig kikärtspani med dill och spiskummin samt en sorbet på hallon, chokladcrème och cashewnötter. För den som trots allt föredrar annat än just fine dining finns även vegansk burgare och olika sallader ombord.

Långgrillad zucchini i rökmarinad på Birka Cruises.

Oumph! blev årets dagligvara

Det veganska varumärket Oumph! tog i början av månaden hem utmärkelsen Årets Dagligvara 2016. Priset tilldelas en produkt som under föregående år haft en särskilt framgångsrik lansering, bidragit till utveckling och fyllt ett nytt konsumentbehov. Bakom Oumph! står det östgötska företaget Food for Progress.

- Food for Progress har verkligen fångat konsumenternas växande efterfrågan på vegetariska alternativ. Med de enorma framsteg som de gjort på kort tid, och inte minst hur de påverkat hela kategorin frysta vegetariska produkter, är de värddiga vinnare av Årets Dagligvara 2016, säger Karin Brynell, ordförande för juryn i Årets Dagligvara.

Äpplen som blir över

I många trädgårdar står äppelträd fulla med frukt som inte går åt - trots att de ofta är godare och smakrikare än de importerade. Men även om man har mer äpplen än man kan äta behöver de ändå inte ruttna på träden.

Använd äpplena

- Äpplen i maten är jättegott. Ett äpple skuret i bitar i en linssoppa eller en rotsaxgryta, till exempel.
- Tärna äpplena med skalet på och frys in dem. Då har du äpplen till paj, mos, kräm, matlagning eller vad du vill, när du vill.
- Skär dem i tunna skivor som du hänger på tork på snören. Hur länge de behöver torka beror på hur tjocka skivorna är och hur fuktigt det är i luften. Men medan de torkar luktar de gott och är dekorativa, så det är inte bråttom. De torkade äpplena kan du till exempel göra chips av eller ha på soygurt eller i en hemgjord müsli.

Ge bort

- Ge äpplen till släkt och vänner - förstås.
- Ställ ut kassar med äpplen och en varsågod-lapp någonstans där du tror att de uppskattas.
- Annonsera på Frukthörmedlingens hemsida www.aktavara.se eller på Facebooksidan.
- Ge äpplen till förskolor och skolor, så ingen behöver vara utan på fruktstunden.
- Se efter om din kommun tar emot överblivna äpplen. En del kommuner gör det, och använder dem i sina kök.

Återvinn

- Om du så står till knäna i drivor av ruttnande äpplen finns det fortfarande hjälp, i alla fall i vissa kommuner. Lämna dem på en återvinningscentral så tar kommunen hand om dem och gör biogas som används som bilbränsle.

Torkade äppelskivor.

Foto: Morguefile

Tusentals ton äpplen ruttnar i svenska trädgårdar varje höst.

Blåmesen gillar också äpplen.

Foto: Jessica Gow/TT

AKB:s besked: Det är två år till nästa val

Snott från Aftonbladet

PDF becomes 4th most popular religion

Snott från Secular Agnostic

Bild: Stefan Bennhage

Träd nära att blåsa ner – räddningstjänsten på plats

Snott från ttela

Viktor Barth-Kron
@viktorbk

Snart får man väl inte ens vara utlandsfinansierad desinformatör med passerkort i riksdagen längre i det här jävla pk-samhället.

2016-09-24 12:49

Snott från Viktor Barth-Kron

Ny lyktstolpe till Trosa torg

TROSA Nu får Trosa torg en ny lyktstolpe. Kommunen håller på att arbeta utanför SEB:s kontor för att ersätta en gammal lyktstolpe och platsen är avspärrad tills arbetet är klart. Den nya lyktstolpen beräknas vara på plats i mitten av oktober.

Snott från @LAGG_UT

Snott från Sundsvalls tidning

Snott från Aftonbladet

Snott från Terry Littles foto

Snott från Lajkat

Snott från Aftonbladet

Villfarelser

Hjälp oss syresätta Göteborg

Vi vill att fler ska upptäcka Syre Göteborg. Genom att ge bort en provpre-numeration kan du som redan är pre-numerant både ge din vän chans att upptäcka Syre Göteborg och hjälpa oss säkra en långsiktig utgivning.

Mottagare av prenumerationen (glöm inte att informera dem):

Om du inte får plats här, fyll i på hemsidan tidningensyre.se/gift eller skicka med ett separat papper.

Skickas till (inget porto behövs)

Syre c/o Mediehuset Grönt
Svarspost
20664138
110 04 Stockholm

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad för 30 kr ☐ 2 månader för 59 kr ☐ 3 månader för 88 kr

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad för 30 kr ☐ 2 månader för 59 kr ☐ 3 månader för 88 kr

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad för 30 kr ☐ 2 månader för 59 kr ☐ 3 månader för 88 kr

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad för 30 kr ☐ 2 månader för 59 kr ☐ 3 månader för 88 kr

Mina uppgifter (hit skickas fakturan):

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

Tredje pressstödsgränsen, detta krävs för att kunna göra den tidning vi vill.

3000
prenumeranter

Andra pressstödsgränsen, detta krävs för att ha råd att göra en okej tidning.

2000
prenumeranter

Lägsta pressstödsgränsen.

1500
prenumeranter

Aktuell upplaga:
1770

Snittupplaga*:
1310

* Presstödet styrs av snittupplagan under september-februari

Ge bort Syre till en vän

Fler behöver Syre - ge bort en provprenumeration! Välj mellan en månad (8 nr) för 45 kr, två månader (16 nr) för 85 kr eller tre månader (25 nr) för 125 kr.

OBS: ge bort-erbjudandet gäller endast er som är prenumeranter.
Är du inte det kan du teckna en egen prenumeration på tidningensyre.se.

Skickas till (inget porto behövs)
Syre c/o Mediehuset Grönt
Svarspost
20664138
110 04 Stockholm

Mottagare av prenumerationen (glöm inte att informera mottagaren):

Om du vill ge bort till fler skicka med ett separat papper.

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad (8 nr) för 45 kr ☐ 2 månader (16 nr) för 85 kr ☐ 3 månader (25 nr) för 125 kr

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad (8 nr) för 45 kr ☐ 2 månader (16 nr) för 85 kr ☐ 3 månader (25 nr) för 125 kr

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad (8 nr) för 45 kr ☐ 2 månader (16 nr) för 85 kr ☐ 3 månader (25 nr) för 125 kr

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

☐ 1 månad (8 nr) för 45 kr ☐ 2 månader (16 nr) för 85 kr ☐ 3 månader (25 nr) för 125 kr

Mina uppgifter (hit skickas fakturan):

Namn:

Mejl:

Telefon:

Gatuadress:

Postnummer:

Ort:

Sudoku

Lätt

7	6		3			1		8
5		4	2		8		3	6
		9	6	4				2
9	2	3		8	6	4		1
		7	1	5		3		9
	5				9			7
		1		6		7		
	9	6	5	2		8	1	
8		5	9		3		2	4

Medel

	7	8		4	1			6
			8			2	1	4
4	1	2		6	9			8
	9		3		4	6		7
	6	4		2			3	1
8	3		9	1				2
	8		4	3		1	6	9
		6	1	8	5			
1		3				8	2	

Svår

2	7		6				4	
						9		
6			9		7		8	
	3	6	8			2		5
		5				4		
7		2			5	8	3	
	1		7			6		
		4		1				
	6				8		5	3

Ordtrianglar

Gör så här:
Använd bokstäverna från raden över för att bilda ett nytt ord på nästa rad. Där finns också en ny bokstav som ska vara med i det nya ordet.

1

S E
T
R
O
K
N

2

R A S
I
T
G
T
E

Facit sudoku

9	6	7	4	2	8	1	5	3
3	2	4	5	1	6	7	9	8
5	1	8	7	3	9	6	2	4
7	4	2	1	6	5	8	3	9
8	9	5	3	7	2	4	1	6
1	3	6	8	9	4	2	7	5
6	5	1	9	4	7	3	8	2
4	8	3	2	5	1	9	6	7
2	7	9	6	8	3	5	4	1

Svår

1	4	3	6	9	7	8	2	5
9	2	6	1	8	5	7	4	3
7	8	5	4	3	2	1	6	9
8	3	7	9	1	6	4	5	2
5	6	4	7	2	8	9	3	1
2	9	1	3	5	4	6	8	7
4	1	2	5	6	9	3	7	8
6	5	9	8	7	3	2	1	4
3	7	8	2	4	1	5	9	6

Medel

8	7	5	9	1	3	6	2	4
4	9	6	5	2	7	8	1	3
2	3	1	8	6	4	7	9	5
1	5	8	4	3	9	2	6	7
6	4	7	1	5	2	3	8	9
9	2	3	7	8	6	4	5	1
3	8	9	6	4	1	5	7	2
5	1	4	2	7	8	9	3	6
7	6	2	3	9	5	1	4	8

Lätt

Facit ordtrianglar

R A S
R I S A
S I T A R
T R A S I G
G R A T I S
S T R A T E G I

2

S E
T E S
R E S T
T E R O S
E S K O R T
S K O N E R T

1

Du missade väl inte tisdagstidningen?

För den fördjupade diskussionen och rapporteringen är ett pappersmagasin till helgen utmärkt. Men för de snabba nyheterna och de snabba kommentarerna är en gång i veckan för gles. Därför startade vi i början av april med digital tisdagsutgivning av Syre. Det innebär att du nu får Syre på papper på fredagar och den digitala utgåvan på tisdagar. Du hittar tisdagens tidning på: tidningensyre.se/nummer.

Glöd – Ledare
Mattias Gönczi

Med tidiga betyg stressar vi sönder elever

”... ändå står vi här nu med högre krav på våra ungdomar än någonsin.”

tidningensyre.se/nummer

Radar – Nyheter

Sextimmarsdag gav blandat resultat

Svartedalens äldreboende i Göteborg har under 18 månader prövat sextimmarsdag. En ny utvärdering visar att den upplevda hälsan hos personal förbättrats och att sjukfrånvaron är lägre än på andra äldreboenden.

Foto: Helena Landstedt/TT

Att släppa ut ett ton koldioxid kostar i dag nära sex euro.

Första steget i nya utsläppshandeln klart

Handeln med utsläppsätter, som omfattar runt 12 000 industrier och kraftstationer i EU, har sedan starten haltat rejält. Efter en lång period av mycket låga priser arbetar nu lagstiftarna för att stärka det gemensamma redskapet på EU-nivå för att minska utsläppen.

Regeringen vill ha MR-institut

Regeringen vill inrätta ett nationellt institut för mänskliga rättigheter med riksdagen som huvudman.

Foto: Fredrik Sandberg/TT

Demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP).

Ministrar minglade med Wallenbergfamiljen

När Wallenbergfamiljens investmentbolag Investor firade 100 år den 15 oktober dukades det upp till stor fest på Grand Hôtel i Stockholm. Bland de upp emot 1 500 festdeltagarna syntes en rad socialdemokratiska ministrar, däribland näringsminister Mikael Damberg, finansminister Magdalena Andersson och statsminister Stefan Löfven, som även hade med sig sin fru på tillställningen. Makthavares minglande med näringslivseliten har fått mutexperter att höja på ögonbrynen.

DO: Klädkod var diskriminering

Det var diskriminering när en restaurang i Nyköping avvisade tre romska kvinnor med hänvisning till restaurangens klädkod. Det anser Diskrimineringsombudsmannen (DO) som nu förbereder en stämning mot företaget.

Sverige röstar för kärnvapenförbud

Den svenska regeringen kommer att rösta för FN-resolutionen om att förbjuda kärnvapen, uppger utrikesminister Margot Wallström (S) för TT.

Mosul – djävulska val väntar civila

Slaget om Mosul har slutligen inletts. 30 000 soldater ska ta tillbaka miljonstaden från IS som ockuperat den i två år. Expressens Magda Gad vittnar om ständiga flygbombningar och svart rök som stiger mot skyn.

Foto: Juan Karita/AP/TT

Titicacasjön utgör de unika grodornas enda habitat.

Larm om massdöd bland grodor

Omkring 10 000 Titicacagroddor, en utrotningshotad art, befaras ha dött i en förorenad flod i Peru. Nu utreder miljömynigheten Serfor vad som kan ligga bakom massdöden.

Nej till Ceta i Vallonien

EUs förhoppningar att ro i hamn frihandelsavtalet med Kanada, Ceta, har stött på problem. För ett ratificerande vill unionen se samtliga medlemsstaters godkännande, men i Belgien har regionen Valloniens parlament sagt nej till Ceta-avtalet vilket tvingat EUs handelsministrar till krismöte.

Foto: Virginia Mayo/TT

Miljörelsen och fackföreningar är kritiska till Ceta.

Radar – Veckan i bild

Syre ger dig veckans nyhetshändelser i bilder.

Zoom

Klimatanpassning avgörande för kampen mot hungern

Klimatförändringarna leder till att förutsättningarna förändras för Latinamerikas bönder. Experter varnar nu för att de framsteg som gjorts i kampen mot hungern kan gå förlorade - om det inte genomförs snabba åtgärder för att bemöta klimathotet.

”Klimatförändringarna skapar osäkerhet. Tidigare kunde vi beräkna förväntade temperaturer och luftfuktigheten i ett område, nu är prognoserna betydligt osäkrare”, säger experten Jorge Meza, som kommer från Ecuador och arbetar för FNs jordbruksorganisation, FAO.

Foto: Johanna Stål

Martin Bae Pedersen pustar ut efter att ha förpackat musten.

Energi – Syre tipsar

Martin vill rädda äpplena i våra trädgårdar

Nu är det bråda tider för Martin Bae Pedersen som driver Göteborgs första och enda äppelmusteri. Han vill ta hand om överflödet i våra svenska trädgårdar och samtidigt jobba småskaligt och i direktkontakt med lokalsamhället.

Glöd – Leo Rudberg

Upp till kamp för barns rösträtt

”Dessutom är många barn betydligt mer moraliska och intellektuella än många vuxna (ålderistiska fördomar till trots); och många vuxna ”plånboksväljare” röstar av lika egoistiska argument som godis.”

Leo Rudberg

aktivist i Fältbiologerna, UNF, Piratpartiet och Unga för basinkomst
fristående krönikör för Syre

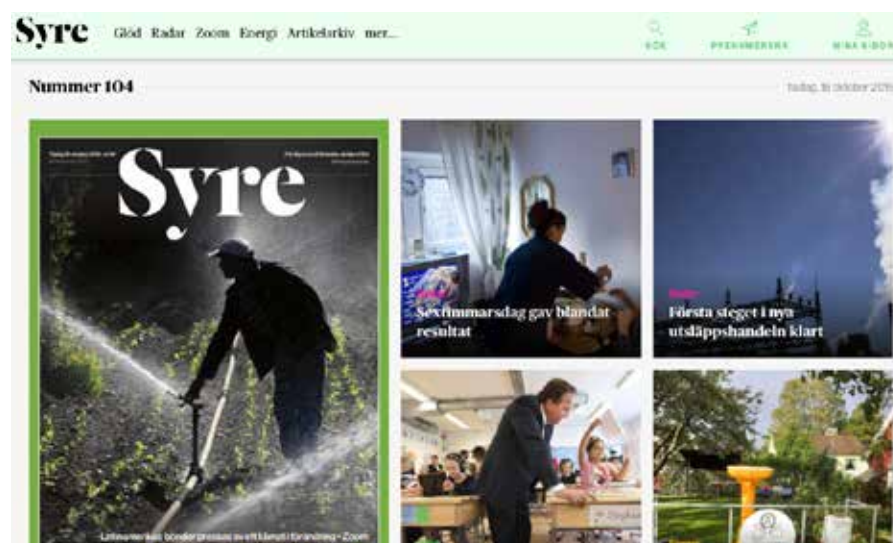

Foto: Claudio Riquelme/IPS

Två bönder i Cobquecura i Chile visar besökare hur de har anpassat sina odlingar för att bättre stå emot det varmare klimatet.

Så här läser du tisdagstidningen

Du läser alla artiklar som puffas för på detta uppslag på tidningensyre.se/nummer.

Som prenumerant ska du ha fått ett mejl av oss i tisdags kväll. Om du inte fick ett mejl med länk för att skapa logg-in trots att du är prenumerant kan det bero på någon av följande saker:

- Det har filtrerats till din skräpkorg. Kolla om det ligger där och markera att liknande framtida mejl inte ska hanteras som spam.
- Vi har inte din mejladress eller den mejladress vi har är fel. Mejla dina uppgifter till: prenumeration@tidningensyre.se så fixar vi det.

Du skapar som prenumerant ett konto genom att gå in på <http://tidningensyre.se/lostpassword>. Fyll i din e-postadress så får du, om adressen finns i vårt register, ett mejl där du bekräftar det nya kontot. Fungerar inte det - se punkten ovan.

Glöd – Isobel Hadley-Kamptz

Kvinnoföraktet gör ont

”I förra veckan såg vi alltså en amerikansk presidentkandidat skryta om att sextrakassera kvinnor, skryta om att begå sexuella övergrepp på kvinnor.”

Jag vet inte hur många gånger jag lyssnat på Michelle Obamas tal om Donald Trump och grundläggande mänsklig värdighet från i förra veckan. Tio kanske? Möjligen fler. Hon är så personligt upprörd, så skakad. ”De skamliga kommentarerna om våra kroppar. Respektlösheten inför våra intellektuella strävanden. Trosvissheten att man kan göra vad man vill med en kvinna.”

”Det gör ont,” säger hon, denna magnifika kvinna. Och jag tror att det är det som fångar mig så. Att hon erkänner att det gör ont. I hela mitt liv som kvinna har jag emellanåt tvingats le och vifta undan sexistiska skämt och förminskanden, jag har i mer än 25 år återkommande konfronterats med män som inte förstår eller accepterar ett nej, jag blockerar hela tiden folk som kommer med sexistiska eller rent ut kvinnohatiska kommentarer på sociala medier. Jag är van. Inte minst är jag van vid att aldrig erkänna att det gör ont.

Och plötsligt kommer någon som inte accepterar att vänja sig och jag skäms faktiskt. Så mycket tid har jag ägnat åt att försöka förstå mekanismerna bakom sexism, åt att bena ut vad i vår kultur och natur som gör att vi tenderar att se kvinnor som lite mindre värda. Det är ingenting fel på det, jag tror att den förståelsen behövs. Men det finns något så vackert civilisatoriskt uppfordrande i att bara säga som Michelle Obama, *enough is enough*. De flesta män uppför sig faktiskt inte så här. De flesta män pratar inte så här om kvinnor, ens i omklädningsrummet, de flesta män tycker inte kvinnor bör behandlas som skit, som Donald Trump också sagt.

Det är inte en slump att det här händer nu, vare sig Hillary Clinton som presidentkandidat, Trumps öppett kvinnoföraktande kandidatur eller motreaktionen mot hans sextrakasserier. Vi har haft någ-

ra år bakom oss med allt mer av ögonöppnare, diskussioner om alla högskolevåldtäkter i USA, om våldtäktskultur, om hämndporr och uppdelningen av kvinnor i horor och madonnor. Feminismen har blivit mainstream och finns i massor av undergenrer, nu senast också i en pappavariant. Den har kritiserats som sent påkommen, men hellre sent än aldrig.

Vi måste klarögt inse att det finns personer som känner sig hotade av detta. En del av dem röstar förmodligen på Donald Trump, andra skickar hatmeddelanden till kvinnor på internet. Det gör ont när strukturer förändras och man inte längre vet vad ens egen roll går ut på. Men att det gör ont innebär inte att man får bete sig hur som helst.

Som Michelle Obama sade: ”Det här är inte normalt. Det här är inte *politics as usual*.” Jag är rädd att jag kanske hade glömt bort det, och börjat se det som åtminstone ganska normalt, åtminstone ganska vanligt. Men bara för att strukturerna finns och påverkar och bärs upp av oss alla innebär inte det att de här extremversionerna, denna djupt destruktiva manlighet, ens är vanlig. Det känns så hoppningivande.

Brexit visar sig vara en lika usel idé som jag trodde.

Men folk har ju ändå redan röstat för eländet.

Isobel Hadley-Kamptz
författare, opinionsbildare och
fristående krönikör i Syre

